

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Մույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Մ. Գ Ի Գ Ո Յ Ա Ն

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՅԵՎ ԿՈՆՏՆՏԵՍԱՅԻՆ
Ա Ռ Ե Վ Տ Ր Ի
ԾԱՎԱԼՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

38(47)
Գ-56

ԿՈՒՍՍԵՎՅԱՆ ՀՐԾՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ 1932 թ.

06 APR 1932

H A P.M.
3-2032
38(47)
4-56

Մ. ԳԻԳՈՅԱՆ

ВОПРОСЫ РАЭВЕРТИВАННА

ԽՈՒՀԴԱՅԻՆ ՅԵՎ ԿՈՆՏՆՏԱՅԻՆ
Ա Ռ Ե Վ Տ Ր Ի
ԾԱՎԱԼՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

1522

Г.П.Б. в Лигр!
Ц. 1933 г.
Акт № 17

19.03.2013

54.953

М. ГИГОЯН

ВОПРОСЫ РАЗВЕРТЫВАНИЯ СОВЕТСКОЙ И КОЛХОЗНОЙ ТОРГОВЛИ

ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կոմունիստական կուսակցության կենտկոմը և ժողովրդական կոմիտեաների խորհուրդը վերջերս հրատարակել են հացամթերման ու հացի կոլտնտեսային առևտրի, անասնամթերման ու մսի կոլտնտեսային առևտրի և այդ առևտրի կարգի մասին վորոշումներ, վորոշող հացամթերման ու անասնամթերման պլանը կատարած կոլտնտեսություններին, կոլտնտեսականներին ու անհատավար գյուղացիներին իրավունք և արվում ազատ կերպով, առանց վորհե արգելքների, ծախելու իրենց հացի և անասնապահական մթերքների ապրանքային ավելցուկները: Այս վորոշումները յեկան լրացնելու այն, ավելի առաջ հրատարակված, վորոշումները, վորոշք արգելում էին կոլտնտեսականների ունեցած կովի, մանր անասունների, թռչունների և բանջարանոցների ու բաղչանների համայնացման փորձերը: Այս բոլոր վորոշումները, ինչպես նաև կուսակցության XVII կոնֆերանսի վորոշումները շատ մեծ նշանակություն ունեն ապրանքաշրջանառության լայն ծավալումը «Ամբողջ ժողովրդական սեփեսության վերելի բուրժուական քափերն ապահովելու յեվ քաղաքի ու գյուղի մասսաների կարիքները լայն սպառման ապրանքների կազմից ավելի լավ բավարարելու համար» ունեն մի նպատակ, այն է՝ «ամենակարեվոր խթանն են հանդիսանում մեր սեփեսության մեջ յեղած ահագին բանակությանը դեռ յեվս ամբողջովին չոգտագործված ներքին ռեզերվները դրսևելու համար» (XVII կուսակոնֆերանսի վորոշումից):

Կուսակցությունն ու խորհրդային իշխանությունը այդ վորոշումներով ասում են, վոր մեր յերկրի սոցիալիստական զարգացման ներկա ետապում և խորհրդային առևտուրն այն միակ ձևն է, վորը ապահովում մեր տնտեսության մեջ յեղած և դեռ չոգտագործված միջոցների հայտարարելը և նրանց սպառողին հասցնելը:

Այս վորոշումները պարտավորեցնում են մեր վաճառող ու կոպերատիվ որգաններին նոր ձևով կազմակերպելու իրենց աշխատանքները, հետ քաշվելու այն սխալ ու վնասակար գատարկ խոսքերից, թե «ապրանքները քիչ են», «ապրանքներ չկան» և ծավալել, խորհրդային առևտրի հիման վրա, ապրանքների շրջանառությունը:

ПАРТИЙНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
РОСТОВ И-Д. 1932 г.

189-87

Այս վորոշումները պարտավորեցնում են կոլանտեսություններին կոլանտեսականների և անհատավար գյուղացիներին ավելացնելու դաշտերի բերքավորությունը, լուծելու աշխատանքների կազմակերպման և արտադրողականության խնդիրները, զարկ տալու անասնաբուծության, ճագարբուծության, թուչնաբուծության, բանջարբուծության և այլն ճյուղերի զարգացման և ապրանքային ավելցուկների արագ անմանը:

Վերջապես այս վորոշումները պարտավորեցնում են թեթև արդյունաբերության ու տնայնագործության բոլոր ձեռնակների, ինչպես նաև ծանր արդյունաբերության վորոշ ճյուղերին, որտաղործելու բոլոր ներքին սնուցումներն ու հնարավորությունները, ավելացնելով լայն սպառման ապրանքների արտադրությունը:

Կուսակցության և Խորհրդային իշխանության այս վորոշումները պատահական ախտեր չեն, այլ բղխում են մեր յերկրի սոցիալաբարության ներկա ետապի պայմաններից: Հիմա, յերբ «տնտեսության կոլանտեսային և խորհունտեսային սիստեմի — անհատական տնտեսության դեմ տարած հաղթանակի և գյուղի կուլակային տարրերի ջախջախման հիման վրա» մենք ձեռք ենք բերել անագին հաջողություններ հացի արտադրման գործում, յերբ անասնաբուծության կոլանտեսային և խորհունտեսային ձեերի զարգացումը դրվել է հաստատ հիմքերի վրա, յերբ «սիստեմային արդյունաբերության ասպարեզում, հնդամյակի իրադործման հետևանքով, դնալով անում են Խորհրդային Միության հնարավորություններն արդյունաբերական ապրանքներ արտադրելու բնագավառում, ինչպես կոլանտեսությունների արտադրական, նույնպես էլ գյուղի աշխատավորների սպառողական կարիքները բավարարելու համար», խորհրդային ու կոլանտեսային առևտրի ծավալմամբ միայն կարելի յե հայտաբերել, «Հավաքել ցրված ապրանքային արժեքներ յեվ կյանքի կանչել նոր արժեքներ»: (ԼԵՆԻՆ)

Խորհուրդների Միությունն այսօր հասել է այն ետապին, յերբ սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումից հետո, մենք անցել ենք մեր ամբողջ տնտեսության սոցիալիստական-տեխնիկական վերակառուցման և յերբ այս պրոցեսի հետ զուգընթաց արագ տեմպերով բարձրացել է լայն աշխատավոր մասսաների սպառման մակարդակը: Մենք ունենք հզոր սոցիալիստական արդյունաբերություն, վորը հենց այսօր հայթայթում է անագին քանակությամբ արդյունաբերական և լայն սպառման ապրանքներ: Մեր կոլանտեսություններն ու խորհունտեսություններն այսօր իրենց կազմակերպչական-տնտեսական խնդիրների լուծման-զուգընթաց, կարող են և տալիս են արդեն անագին քանակությամբ ապրանքային ավելցուկներ. բանվորների սեալ աշխատավորների բարձրացումը, գործազրկության վերացումը, կոլանտեսա-

կանների և բոլոր աշխատավոր մասսաների նյութական դրության բարելավումը, անագին պահանջ են ներկայացնում գյուղատնտեսական միերքներին, հումուրի և արդյունաբերական լայն սպառման ապրանքներին:

Թե ինչ չափով է անել ապրանքների մանրածախսի շրջանառությունը, ցույց են տալիս հետևյալ թվերը՝

1927—28 թվին ապրանքների մանրածախսի շրջանառությունը հավասար էր 15 4 միլիարդ ռուբլու, 1929 թվին՝ 26,9 միլիարդի և 1932 թվին՝ ըստ պլանի լինելու յե 35,5 միլիարդ ռուբլի:

Այս թվերը ապացույց են մեր յերկրի սնուցումների չափազանց արագ աճին: Մակայն մինչև հիմա յեղև չի վերացվել այն ճեղքը-վածքը, վորն առաջացել է պահանջների աճի և նրանց բավարարման միջև: Չնայած ապրանքների ահագին աճին, պահանջները մնում են չբավարարված: Յեվ այսօր խնդիրը վոչ թե նրանումն է, վոր ապրանքները քիչ են, այլ նրանում, վոր մեր առևտրով զբաղվող որդանները, չեն կարողանում ծավալել խորհրդային առևտուրը: Վերջերս առևտրական որդանների գործունեությունը սահմանափակվում էր նրանով, վոր նրանք կենտրոնացրած պլանի համաձայն, բաժանում էլին ապրանքները: Նրանց պրակտիկական հակվում էր դեպի «ձախ» ֆրազները թե արդեն հիմա հարկավոր է անցնել «Միերքափոխանակության», թե «փողն արդեն մեռնում է»: XVII-դ կուսակցական կոնֆերանսն այդ ֆրազները բնութագրեց՝ վորպես հակաբոլշևիկյան «ձախ» ֆրազներ և առանձին նշանակութուն տրվեց ապրանքների շրջանառության լայն ծավալմանը:

«Հաճախ անգործությունը, խորհրդային առևտուր կազմակերպելու անընդունակությունը քուարկում են ընդհանուր խոսքերով՝ «ապրանքներ քիչ են»: Այո, մեզ ապրանքներ չեն բավականանում, պահանջը անչափ աճել է: Բայց սխալ է այն՝ թե մեզանում ապրանքներ քիչ են: «Ապրանքների անագին մասսան մեկն դեռ չեն կառուցում ուղիղ ու ինչպես պեթնի է հասցնել սպառողին» — ասել է ընկ. Կոզանովիչը, և զա միանգամայն ճիշտ է:

Այսօր հարցը դրված է արդեն յեղած ապրանքները մի կողմից «ուղիղ յեվ ինչպես հարկն է հասցնել սպառողին», իսկ մյուս կողմից «կյանքի կանչել նոր ապրանքային արգիվներ»: (ԼԵՆԻՆ)

Կարող է հարց ծագել, թե արդյոք չի նահանջում կուսակցությունն իր գլխավոր գծից, թույլադրելով կոլանտեսային առևտուրը, հացի և անասնաբուծական ապրանքների վաճառումը շուկայում: Չի նշանակում արդյոք, վոր մենք ուժեղացնում ենք զրանով նեպոստներին, միջնորդ — սպեկուլյանտների դիրքը, թուլացնում ենք սոցիալիստական հարձակողականի թափը:

Այս հարցին պատասխանելու համար հարկավոր է պարզել, թե ինչ պայմանների մեջ է տեղի ունենալու խորհրդային առևտրի ծավալումը: Ովքեր են այս առևտրի ժամանակ իրար դեմ կանգնում: Ո՞վ է ոգտվելու խորհրդային առևտրի ծավալման արդյունքներից և, վերջապես, ինչպիսի պետքերի բավարարման համար են գործադրվելու խորհրդային առևտրից ստացված արդյունքները:

Խորհրդային առևտրի բովանդակությունը, խորը կերպով տարբերվում է մոչ միայն այն առևտրից, վորը գոյություն ունի կապիտալիստական յերկրներում, այլ և այն առևտրից, վորը գոյություն ունի մեղանում նեպի առաջին շրջանում: Հիմա առևտուրը տեղի յե ունի ում սոցիալիստական արդյունաբերություն և գյուղում արդեն տիրապետող սոցիալիստական սեկտորի միջև: Կապիտալիստական յերկրներում առևտուրը հանդիսանալով ապրանքների ազատ շրջանառությունից, ծառայում է վորպես հարստանալու և շահագործման աղբյուր: Առևտրականը, կապիտալիստական կարգերում հեշտությունը կարող է վերափոխվել Ֆարրիկանտի, բանկիրի և այլն, վորովհետև նա ազատ կերպով կարող է իր «վաստակած» փողերը վերածել Ֆարրիկի շենքերի, մեքենաների, հումուրների և վարձու բանվորական ուժի: Այնտեղ, կապիտալիստական յերկրներում, առևտուրը վորջնում չի սահմանափակված, բացի շուկայի «զների ազատ խաղից», բացի կապիտալիստադան կոնկուրենցիայից: Պարզ է, վոր խորհրդային կարգերում այդպիսի առևտուր գոյություն չի կարող տեղի ունենալ: Նույնիսկ նեպի առաջին շրջանում, մեղանում, առևտուրը կրում էր բոլորովին ուրիշ բնույթ: Առևտուրը նեպի առաջին շրջանում պիտի ծառայեր քաղաքի սոցիալիստական արդյունաբերությունից զոգմանը մանր բուրժուական գյուղի հետ, պիտի ուժեղացներ սոցիալիստական սեկտորի դիրքերը ժողովրդական տնտեսությունից մեջ և ստեղծեր այն բազան, վորը հնարավոր կդարձներ ամբողջ ժողովրդական տնտեսությունը սոցիալիստական վերակառուցման յենթարկել:

Այն կապիտալիստական ելեմենտները, վորոնք առանձին պայմաններով մասնակցում էին նեպի սկզբում առևտրին և վորոշ սահմանափակ շափերով կարող էին ոգտագործել իրենց «վաստակները» կապիտալիստական տիպի ձեռնարկներ ստեղծելու համար, (կուլակային տնտեսություններ), բայց զրկված էին խոշոր հողամասեր, Ֆարրիկներ, բանկեր և կապիտալիստական այլ խոշոր ձեռնարկներ ձեռք բերելու հնարավորությունից: Պրոլետարական գիկատուրան, տնտեսական «հրամայող բարձրունքները» դարձրել էր ամբողջ բանվոր դասակարգի մոնոպոլ համայնական սեփականություն և զրկել մասնավոր մարդկանց խոշոր կապիտալիստական սեփականություն ունենալու իրավունքից:

Կոնցեսիաների քաղաքականությունը, վորը շատացավ լայն գործնական իրականացում, նմանապես հետապնդում էր այդ հիմնական նպատակը: Կոնցեսիան ձեռարկները մնում էին պրոլետարական պետությունից սեփականություն, վորի ոգտագործումը վորոշ ժամանակով և վորոշ պայմանադրով սահմանված պայմաններով, պրոլետարական պետությունը դիջում էր մասնավոր կապիտալիստներին:

Նեպի միջոցով պրոլետարիատը կարողացավ այնպես ամրացնել սոցիալիստական սեկտորի դիրքերը, թե քաղաքում և թե գյուղում, վոր լենինյան «ով՛ում»-ի հարցը վերջնականապես վճռվեց սոցիալիզմի ոգտին:

Ներկա պայմաններում, առեվտրի ծավալման բազան են հանդիսանում ամենից առաջ տաս բանում անած սոցիալիստական արդյունաբերությունը յե վոր գյուղում արդեն սիրապետող սոցիալիստական ձեվերը—խորհրդանուրյուններն ու կոնցեսիաները: Այս նուանակում է, վոր խորհրդային առեվտրի ծավալման բազան զգալիորեն ամրացել է յեվ, հետեվապես, ստեղծվել են ավելի լավ պայմաններ պրոլետարական ղեկավարության հետագա ամրացման համար գյուղի վրա յեվ անել են մեղ հնարավորությունները մասսաների արդյունաբերական յեվ պարեմավորման ապահովման մասակարարելու բարելավման գործում» (Վ. ՄՈՂՈՏՈՎ):

Յեթե նեպի սկզբնական շրջաններում առևտրի միջոցով պրոլետարիատը կարողացավ պայքարել և հաղթել կապիտալիստական ելեմենտներին, կառուցել սոցիալիստական եկոնոմիկայի բազան, ապա ներկա ետապում, յերբ սոցիալիզմի իր հաղթական արշալին է կատարում, յերբ յերկրորդ հնգամյակի քաղաքական յենդերն է եկապիտալիստական ելեմենտների և առհասարակ դասակարգերի վերջնական յեկվիրդացիան և դասակարգային տարբերությունները և շահագործում ծնող պատճառների յրիվ վերացումը, կապիտալիզմի մնացորդների հաղթահարումը տնտեսություն և մարդկանց գիտակցությունից մեջ յերկրի ամբողջ աշխատավոր բնակչություն դարձնելը անդասակարգ սոցիալիստական հասարակությունից գիտակից և ակտիվ կառուցողներին: Խորհրդային առևտրի ծավալումը կարող է հանդիսանալ և հանդիսանում է, վորպես սոցիալիստական արշավի մի միջոց, վորպես սոցիալիստական վերարտադրման թափերի արագացման մի աղբյուր, վորը իրականացնելու է այդ յենդերը:

Այս բոլորից մենք կարող ենք յեղրակացնել, վոր խորհրդային առևտրի զարգացումը մոչ մի ղեկը ում չի կարելի կուսակցությունից զբլխավոր գծից նահանջ համարել: Ընդհակառակը, նա խորհրդային առևտրի զարգացումը, սոցիալիստական ընդհանուր հարձակողականի իրագործման ձևերից մեկն է, սոցիալիստական լայնացրած վերարտադրման աղբյուրներից մեկը:

Առևտուրը այստեղ տեղի յե ունենում բանվոր դասակարգին պատկանող սոցիալիստական ձեռնարկների և կոլտնտեսային սոցիալիստական ձևի ձեռնարկների միջև, նրանց ստացված արդյունքները կողտագործվեն սոցիալիստական արդյունաբերության ել ավելի արագ տեմպերով զարգացման համար, կոլտնտեսությունների կազմակերպչական տնտեսական ամրացման, նրանց հետագա արագ զարգացման ու ուժեղացման համար: Նրանից ստացված արդյունքները, հետևապես, կզնան ել ավելի բարձրացնելու բանվոր դասակարգի և կոլտնտեսականների տնտեսական ու կուլտուրական դրուժյունը: Նույնիսկ անհատավար գյուղացիական սեկտորը, ներկա պայմաններում չի կարող այլ ևս ոգտագործել խորհրդային առևտրի արդյունքները կուլակային տնտեսություն ստեղծելու նպատակով, վորովհետև ներկա պայմաններում (կուլակներին վորպես դասակարգ վերացնելու լողունը հիմնականում իրագործած լինելու պայմաններում) անկարելի յե, արգելվում է շուկայում ձեռք բերել կուլակային տնտեսություն ստեղծելու համար հարկավոր արտադրական միջոցներ և վարձու բանվորական ուժ: Նույնիսկ այդ սեկտորում խորհրդային առևտրի արդյունքները կզնան հատկապես աշխատավոր անհատավար գյուղացիների սպառողական պետքերն ել ավելի լայն չափերով բավարարելու գծով:

Խորհրդային առևտուրը ներկա պայմաններում կարող է կատարվել առանց մասնավոր առևտրականի միջնորդության: Մեր կոոպերացիան և պետական վաճառող որդանները, հիմա արդեն ընդունակ են կազմակերպելու ապրանքների շրջանառությունն առանց «մասնավորի»: Այդ բանի վրա յե հիմնված վերջին վորոշումների պահանջը մասնավոր առևտրականներին, միջնորդ-սպեկուլյանտներին առևտրից հեռացնելու և նրանց դեմ անխնա պայքարելու մասին:

Յեվ, վերջապես, խորհրդային առևտրի ծավալումը խթան է ստեղծում կոլտնտեսություններում, կոլտնտեսականների չհամայնացրած տնտեսություններում, անայնադործական արտելներում և սոցիալիստական արդյունաբերական ձեռնարկներում ավելի արագ կերպով և ավելի խոր ուշադրությամբ զարկ տալ այն մթերքների և ապրանքների արտադրության, վորոնք կարող են բանվորական կենտրոններին տալ պարենավորման հավելյալ ռեսուրսներ, իսկ կոլտնտեսականներին—նրանց աճող սպառողական պահանջներին բավարարելու համար, լայն ասպառման ապրանքներ:

Մենք տեսանք, վոր խորհրդային առևտրի ծավալումը սոցիալիստական հարձակողականի ձևերից մեկն է, և ուղղված է սոցիալիստական շինարարության ամրացմանը:

Ինչպես տեսանք, խորհրդային և կոլտնտեսային առևտրի ծավալման համար հարկավոր է վորոշ բաղա: Այդ բաղան սոցիալիստական

արդյունաբերությունն է մի կողմից և կոլտնտեսային գյուղատնտեսությունը՝ մյուս կողմից:

Քաղաքի սոցիալիստական արդյունաբերության և գյուղի սոցիալիստական սեկտորի զողունն է, վոր կարող է առաջացնել կոլտնտեսային առևտրի ծավալման խնդիրը: Դեռ մի յերկու—յերեք տարի առաջ, յերբ կոլտնտեսային շարժումը դեռ նոր եր սկսվել, յերբ կոլտնտեսությունները դեռ չեյին ամրացել ու վորքի կանգնել և յերբ կոլտնտեսությունների արտադրական հնարավորություններն այնքան ել մեծ չեյին, բնականորեն չէր կարող հարց ծագել կոլտնտեսային առևտրի ծավալման մասին:

Խորհրդային առևտուրը չէր կարող ծավալվել նաև անհատավար տնտեսությունների տիրապետման ժամանակ, վորովհետև՝ նախ անհատավար մանր տնտեսությունների ապրանքային ավելցուկները տալու հնարավորությունները չափազանց օահմանափակ են, և յերկրորդ, մանր անհատավար տնտեսություններն այն բաղան են, վորից ծնվում է կապիտալիզմը՝ «Միոս, ամեն ոք, ամեն ժամ, ցարեքային կեցւոյով յեվ մասսայական մասոցաբով» (Լենին): Այդ կլինել և կար առևտուր սոցիալիստական արդյունաբերության և մանր բուրժուական գյուղացիության միջև, բայց վոր խորհրդային առևտուր: Այդ առևտուրը կոզներ (և ոզնում եր) վոր միայն սոցիալիստական սեկտորի աճին, այլ, վորոշ չափով, կապիտալիստական ելեմենտների աճին: Այդ առևտուրը հարկավոր եր նեպի առաջին շրջանին և անպետք է, յերբ կուլակցությունը բաց ճակատով արշավ սկսեց կապիտալիստական տարրերի դեմ: Յեվս առավել, այդ առևտուրը անտեղի յե սոցիալիզմի հարձակողանի ժամանակ՝ բոլոր ճակատներում:

Ուրեմն, խորհրդային կոլտնտեսային առևտրի ծավալման համար, միայն ներկա ետապում են ստեղծվել հարկավոր պայմանները: Այդ պայմաններից մեկն ել այն է արդեն, վոր կոլտնտեսային գյուղատնտեսությունը,—վորը զինվում է կատարելագործված տեխնիկայով և վերածվում է խոշոր, մեքենայական բաղայի վրա հիմնվող տնտեսություն,—արդեն ունի հնարավորություն (և տարեց տարի այդ հնարավորություններն աճելու յեն) չտեսնված, և անհատավար տնտեսությունների համար անմատչելի չափերով ավելացնել իր արտադրության ապրանքային մասը:

Այն չափով, ինչ չափով վոր կոլտնտեսություններն ուժեղանան կազմակերպչապես և տնտեսապես, այն չափով, ինչ չափով վոր արագանա կոլտնտեսությունների մեքենայացման ու նոր կատարելագործված մեքենաներով զինվելու պրոցեսը և, վորպես այդ պրոցեսի հետևանք, ավելանա կոլտնտեսությունների արտադրանքի ապրանքային մասը, այդ չափով ել կծավալվի կոլտնտեսականների առևտուրը:

Հարց ե ծագում. վերացվում ե արդյոք պլանային հացամթերման անհրաժեշտությունը:

Վնչ, չի վերացվում: Հարկադրել կոլտնտեսային առևտրի ծավալումը հացամթերման չի կարելի, վորովհետև հացամթերման պլանը յերկրի տնտեսությունը պլանային կերպով վարելու անհրաժեշտ ե պատասխանատու միջոցն ե կազմում:

Հացամթերման պլանը շաղկապված ե մեր ժողովրդական տնտեսություն ընդհանուր պլանին ե պետք ե անցկացվի անխախտորեն:

Հացամթերումը հանդիսանում ե կոլտնտեսականին վերադաստիրակելու, նրա մեջ մնացած մանր բուրժուական ե նույնիսկ կուլակային տրամադրություններն ու սովորությունները վերացնելու, նրան սոցիալիստական աշխատավորի վերածելու միջոց: Հացամթերումները կատարելով միայն կոլտնտեսականների մեջ խորանում ե կոլտնտեսականների ե պրոլետարական պետության շահերի նույնությունը պիտակցությունը:

Իսասակարգային թշնամին - կուլակը ե նրա աղենտուրան—զանազան տեսակի ոպորտունիստները փորձում են հակադրել հացամթերումը, կոլտնտեսային առևտրի ծավալելուն: Նրանք արթնացնում են կոլտնտեսականների անդրտակից մասի մեջ մանր-բուրժուական բնազդները ե զրգում, վոր կոլտնտեսականները նախ մտածեն նրանց շուկայում ծախելու մասին ե հետո միայն հացամթերման պլանը կատարելու մասին:

Այդ տեսակ արամադրությունների դեմ հարկավոր ե պայքարել անխնա կերպով:

Չպետք ե մոռանալ, վոր հացամթերման պլանի կատարելը կոլտնտեսականների առաջին պարտականությունն ե: Այդ պլանն ավարտելուց հետո, այսինքն՝ 1933 թվի հունվարի 15-ից հետո միայն կարելի յե ձեռնարկել հացի կոլտնտեսային առևտրի ծավալման: Անհրաժեշտ ե հասկանալ, վոր հացամթերման մեթոդը դուրսավորվում ե կոլտնտեսային առևտրի ծավալման մեթոդի հետ:

1932 թվի հացամթերման պլանը կրճատված ե, նույնպես անասնապահական մթերքների պլանը: Կուսակցությունն ու պրոլետարական պետությունը այդ վորոշումով հեշտացնում են կոլտնտեսությունների համար հացամթերման պլանի կատարումը ե նախատվյալներ են պատրաստում կոլտնտեսային առևտրի զարգացման համար:

Չհակադրել կենտրոնացրած մթերումները կոլտնտեսային առևտրին, հասկանալ ե բացատրել ուրիշներին, վոր մեկը լրացնում ե մյուսին, — ահա թե ինչ ե պահանջվում:

ԼԻՈՒԿԵՆ ՈՓՏԱԳՈՐԾԵՆՔ ԲՈՒՆՈՐ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մենք տեսանք, վոր խորհրդային, կոլտնտեսային առևտրի ծավալման համար կան բոլոր հնարավորությունները: Բայց խորհրդային առևտրի ծավալման համար բավական չե միայն հնարավորությունների գոյությունը, հարկավոր ե եներգիա, հարկավոր ե յեռուսն աշխատանք՝ այդ հնարավորություններն իրականություն դարձնելու համար:

Ինչ խնդիրներ են դնում կուսակցական ե պետության վորոշումները՝ կուսակցականների վարչությունների, առանձին կոլտնտեսականների ե անհատավար գյուղացիների առաջ:

Բոլշեիկյան ցանքը հաղթություն ավարտվելը, բերքահավաքը ժամկետին ե առանց կորուստների կատարելը: Անցյալ տարվա փորձերն ասում են, վոր այստեղ, բերքահավաքի կազմակերպման գործում թագնված են չափազանց մեծ հնարավորություններ՝ կոլտնտեսային առևտրի ծավալման տեսակետից: Հայտնի յե, թե ինչքան մեծ են յեղել բերքահավաքի կորուստներն այն կոլտնտեսություններում, վորտեղ աշխատանքները լավ կազմակերպված չեն յեղել:

Հարյուրավոր ու հազարավոր ցենտներ հաց, արևածաղիկ ե ուրիշ թանկարժեք մշակություններ են վոչնչնչացել, թափթփվել ու կորել աշխատանքների ուղ կազմակերպման, ղրիմաղրկության, հավասարեցման ե ուրիշ բացերի պատճառով:

Այս տարի մենք ամեն կերպ պիտի աշխատենք վերացնել այդ բացերը, աչքի առաջ ունենալով, վոր միայն այդ բացերի վերացումը կարող ե տալ կոլտնտեսային առևտրի ծավալման համար զգալի չափերով հավելյալ հաց ե ուրիշ մշակույթներ: Կոլտնտեսությունների վարչությունները ե ամբողջ ակտիվը կարող են ե պիտի ձեռնարկեն կոլտնտեսություններում նոր ճյուղեր կազմակերպելուն: Կոլտնտեսային առևտրի ծավալումը մեծ ստիժուլ ե տալիս զարգացնելու տնտեսության այնպիսի ճյուղերը, վորոնք մինչև հիմա աչքաթող են յեղել: Այդ ճյուղերին են պատկանում՝ մանր անասնաբուծությունը, խոզաբուծությունը, ճագարաբուծությունը, ձուկի տնտեսություններ կազմակերպելը, մեղվաբուծությունը, այգեբուծությունը, բանջարանոցների զարգացումը ե այլն: Ամեն մի կոլտնտեսության ակտիվի նախաձեռնությունը, ամեն մի նոր առաջարկ այդ ճյուղերի կազմակերպման կամ բարելավման մասին հարկավոր ե վողջունել ե խոր ուշադրությամբ քննարկել: Պետք ե հիշել, վոր այդ ճյուղերի կազմակերպման ե զարգացման ուղիղ աշխատանքը ահագին քանակությամբ ապրանքներ կտա կոլտնտեսային առևտրի ծավալման համար:

Առանձին կոլտնտեսականները նմանապես կարող են ե պետք ե վոր սկսեն իրենց չհամայնացրած տնտեսություններում կազմա-

կերպել հիշյալ ճյուղերի ապրանքների արտադրումը: Գյուղի կուսակցական, խորհրդային և կոմյերիտակցական կազմակերպությունները պիտի ոգնեն առանձին կոլտնտեսականներին այդ ճյուղերի կազմակերպման և զարգացման գործում: Դատապարտելի սխալ է այս գործում վորևե սահմանափակումն ու արգելքը:

Յեվ, վերջապես, պետք է մոռանալ նաև անհատավար սեկտորը և ոգնել անհատավարներին իրենց տնտեսության ապրանքային մասը բարձրացնելուն այն սահմանափակ շրջանակներում, վորը կապված է անհատավար մանր տնտեսության հետ:

Առանձին կոլտնտեսությունների և անհատավար տնտեսություններում ապրանքային մասի բարձրացնելը շատ տեղերում թերապահատվում է: Կարծիքներ կան, թե «ինչ կարիք կա մտածել դրանց մասին, քանի վոր այսօր կամ վաղը, թե անհատավար տնտեսությունները, թե կոլտնտեսականների չհամաձայնացած տնտեսությունը լուծվելու յեն խոշոր կոլտնտեսային-սոցիալիստական տնտեսության մեջ»: Անկասկած, կոլտնտեսային-արարությունը զարգացումը, նրա աստիճանաբար ամրանալն ու ավելի բարձր աստիճանի բարձրանալը պայմանավորում է անհատավար և չհամաձայնացած տնտեսությունների լուծումը, սակայն կոլտնտեսային-արարություն ներկա ետապի—նրա արտերային ձևի ետապի—ժամանակ (վորը դեռ մնում է կոլտնտեսային-արարության գլխավոր ձևը), աններելի սխալ է մոռացություն հանձնել թե անհատավար տնտեսությունները, թե կոլտնտեսականների չհամաձայնացած տնտեսությունները կապակցելով նրանց խորհրդային առևտրի ծավալման հետ:

Կարող են ծագել և այսպիսի մտքեր: Չի վտանգի արդյոք անհատավարի և կոլտնտեսականների չհամաձայնացած տնտեսությունների զարգացումը կոլտնտեսային շինարարությանը: Չի կարող պատահել, վոր կոլտնտեսային առևտրի ծավալման շնորհիվ, անհատավարները և նույնիսկ կոլտնտեսականները գերադասեն իրենց մանր, չհամաձայնացած տնտեսությունների շահերը կոլտնտեսության շահերին:

Այս հարցերին մենք կարող ենք տալ, առանց տատանվելու, բացասական պատասխան: Վոչ, անհատական և կոլտնտեսականների չհամաձայնացած տնտեսությունները վոչ մի չափով չեն կարող վրտանգել կոլտնտեսային-արարությունը, մանր տնտեսությունը յերբեք չի կարող գերազասել իննիլ խոշոր, մեքենայական տեխնիկայի վրա հիմնված տնտեսությունից: Այդպիսի հարցեր զնելն անգամ անտեղի յե, վորովհետև ԽՍՀՄ-ի գյուղացիության մեծամասնությունը, իսկ Հյուսիսային Կովկասի գյուղացիության ճնշող մեծամասնությունը արդեն իրենց համար վերջնականապես լուծել են այդ հարցերը: Այդ-

պիսի հարցեր զնելը կնշանակել վերագառնալ աջ ուղորտունիստների արդեն ջրված, կյանքի փորձով (և վոչ միայն տեսականապես) հերքված տեսությունը, թե գյուղացին կոլտնտեսություն չի գնա, վորովհետև մանր տնտեսություններն ավելի ձևաուու յեն և ուրիշ նման ցնդաբանություններ:

Ուրեմն կոլտնտեսություններում յեղած բոլոր հնարավորությունների մորլիզացիայի հետ զուգնթաց, կարելի յե և հարկավոր և համարձակորեն ձեռնարկել և կոլտնտեսականների չհամաձայնացած ու անհատավար տնտեսությունների մեջ յեղած բոլոր հնարավորությունների մորլիզացիային՝ այդ հնարավորությունները իրականություն դարձնելու, կոլտնտեսային առևտրի ծավալումն ապահովելու համար:

Բայց խորհրդային, կոլտնտեսային առևտրի ծավալումը պահանջում է, վորպեսզի կոլտնտեսությունների, կոլտնտեսականների և անհատավարների ապրանքի հոսանքը հանդիպի քաղաքի արդյունաբերության և տնայնագործության ապրանքների հանդիպական հոսանքներին: Կոլտնտեսային առևտուրը չի կարող ծավալվել ու զարգանալ ապրանքների միակողմանի հոսանքի ուժեղացմամբ:

Հարց կարող է ծագել, կարո՞ղ են արդյոք մեր սոցիալիստական արդյունաբերությունն ու կազմակերպված տնայնագործությունը բավարարել կոլտնտեսային առևտրի ծավալմամբ առաջացած պահանջներին, կարո՞ղ են տալ ապրանքների հանդիպական հոսանքը: Այս հարցի պատասխանը նմանապես կախված է մեր եներգիայից և աշտանքը կազմակերպելու ընդունակությունից: Անկասկած է, վոր մեր սոցիալիստական արդյունաբերության մեջ կան հնարավորությունների անսպառ աղբյուրներ: Փայտի, յերկաթի, կաշվի և ուրիշ հումքի յենների մնացորդներ, վորոնք մինչև որս դեն եյին ամվում և չեյին ոգտագործվում վոչ արդյունաբերության մեջ, վոչ ել տնայնագործական արտերներ և նրանց միությունների կողմից և վորոնք կարող են տալ և արդեն սկսել են տալ անագին գումարների հասնող լայն ապառման ապրանքներ:

Բավական է այստեղ մեջ բերել մի քանի փաստեր, վորպեսզի պարզ լինի, թե ինչքան հարուստ են այստեղ մեր հնարավորությունները:

Վ. Մալ-ը յերկրային «Մուրտ» թերթում գրում է, վոր «Կարմիր Ակսայ» գործարանի պիկկերների ցեխը կազմակերպվել է մոտ մի տարի առաջ: Առաջին իսկ աշխատանքային որից սկսած, սկսում են հավաքել ցեխում ցինկով ծածկված յերկաթի դեն ձգած կտորները, սե յերկաթի կտորները հնձող մեքենաների ցեխում: Գերանդիների ցեխում մնում են թանգարժեք արտասահմանյան պողպատի կտորներ: Այստեղ ոգտագործվում են միայն այն կտորները, վորոնք 30 սան-

կազմակերպությունները շատ դանդաղ են կատարում պետական վոլոնտեռների պահանջները, իսկ տեղատեղ խեղաթյուրում են այդ վոլոնտեռները:

4. Դսերի հարցում, հակառակ պետական կարգադրություններին, ըստ վորի կոլտնտեսությունները, կոլտնտեսականները և անհատավար գյուղացիները իրենց ապրանքները ծախում են շուկայում դասավորվող գներով, տեղի յեն ունենում գների վարչական կարգով նշանակելու փաստերը:

5. Մոռացություն են հանձնվում պետության վորոշումները՝ կոլտնտեսությունների, կոլտնտեսականների և անհատավար գյուղացիների առևտուրը հարկադրելու պայմանների մասին և տեղատեղ, հակառակ այդ վորոշումներին, արգելքներ են ստեղծում կոլտնտեսային առևտրի ծավալմանը ֆինորգանիների կողմից:

Բեռնեմ փաստեր:

«Մոլոտ» թերթի տված տեղեկությունների համաձայն, «2ա միւնիյ տրուդ» կոլտնտեսային վարչությունը Սելմաշի բանվորներին ծախելու համար ծրագրում է արտադրել 142,200 ուրբուռ միս, կաթնամթերքներ, մեղր և ուրիշ գյուղատնտեսական ապրանքներ:

Նսենտուկի, Բորգուստանի Նովա-Բլագոդարնա և Նտոկայի յուրտի կոլտնտեսականները գտնում են, վոր այդ յուրտի կոլտնտեսականները կարող են թռչունների քանակը հասցնել 17,000-ից մինչև 40.000-ի, ճագարների թիվը հասցնել մինչև 30.000-ի:

Վերին-Դոնի ուսյունում տեղական մթերումներ կատարող «Արտեմ» շախտի փակ բանկոտպը կնքել է 50 ցենտներ յուղ գնելու պայմանագիր:

Կաբարդինա-Բալկարիայի ինքնավար մարզը, ըստ մոտավոր հաշվի, կարող է խորհրդային շուկա հանել, բացի կոնտրակտացիայից՝ 22.000 ցենտներ կաթ, 300 ցենտներ խոզի միս, 200 ցենտներ մեղր, 1200 տոնն զանազան բանջարեղեններ, 1500 տոնն ձմերուկ և սեխ, 35 տոնն խնձոր և տանձ, 40 տոնն խաղող:

Մյասնիկյան ուսյունի կոլտնտեսությունները Սելմաշի բանվորներին ծախել են 120 սայլ մթերքներ: Բերել էյին՝ 35 գլուխ խոշոր անասուն, 10 վոչխար, կաթ, պանիր, ձու, կարտոֆիլ և այլն:

Պավլովսկում կազմակերպվել էր ուսյունական կոլտնտեսային տունավաճառ, վորի շրջանառությունը կազմել է կոլտնտեսականների համար 100 հազար ուրբուռ, կոլտնտեսականների և անհատավորների համար՝ 200 հազար ուրբուռ:

Այդ տոնավաճառին մասնակցել էյին Ռոստովի հետևյալ գործարաններն ու ֆաբրիկաները՝ Դ.Պ.Մ.Գ. «Ժեստ-Վեստեխինը», Չենցովի անվան գործարանը, Կալինինի անվան ապարանը և Պավլովսկայա ուսյունի

սպառողական կոոպերացիան: Ռոստովի ՓԲԿ-ները վաճառեցին 55 հազար ուրբուռ ապրանք: Պավլովսկում կոոպերիացիան՝ 20 հազարի, գրքեր ծախեցին 1000 ուրբուռ:

Տագանրոգի առաջին մասսայական կոլտնտեսային շուկան, վորը կազմակերպվել էր հունիսի 12-ին, տվեց յետևյալ արդյունքները, կոլտնտեսականներն այդ որը ծախեցին Տագանրոգի բանվորներին 3320 կիլո միս, 7488 լիտր կաթ, 1710 կիլո մեղր, 605 կիլո կարագ, յուղ, 300 կիլո պանիր, 700 կիլո սեր, և բացի դրանից, շատ ուրիշ բանջարեղեն և մրգեր:

Քաղաքի վաճառող որգաններն այդ որը կոլտնտեսականներին և անհատավորներին ծախեցին մոտ 100 հազար ուրբուռ արդյունաբերական ապրանքներ:

Ռոստորգինի բազաներից մեկում գտնվում են այնպիսի ապրանքներ, ինչպես են՝ 214 արկղ լուցկի (պահված են յեղել 6 ամիս), շորեր ներկելու ներկեր 38 արկղ (պահված են յեղել յերկու տարի), կակաո 2 արկղ (պահված են յեղել 3 ամիս), աղ 25 տոնն (պահված են յեղել դեռ անցյալ տարվանից):

Կաշու Միությունում պահվել են առանց շրջանառության՝ 110 խամութ, 9 արկղ պայուսակներ, 40 արկղ պատրաստի կոշիկներ 40 հազար ուրբուռ, 5 արկղ կոշիկ մաքրելու յուղ: ԳՈՒՏ-ի պահեստում մնացել են պահված մարտի վերջերին ստացված պատրաստի հագուստներ—300 հազար ուրբուռ, և անցյալ տարվանից—զալանտերիա՝ նույնպես 300 ուրբուռ:

Ռսեթիայի և Ինգուշեթիայի անայնագործերի Միությունները տալիս են 14 միլիոն ուրբուռ լայն սպառման ապրանքներ 1932 թվին: «Մոլոտի» խմբագրական հոդվածում ասված է, վոր Սեվկավանաբի պահեստներում պահվել են առանց շրջանառության լայն սպառման ապրանքներ 900.000 ուրբուռ:

Այս թվերն ու փաստերը հաստատում են, վոր ապրանքներ կան, բայց շրջանառություն կազմակերպումը դեռ թույլ է:

Հետևյալ փաստերը վերաբերվում են կոլտնտեսային առևտրի ծավալման դեմ ստեղծվող խոչնդոտներին:

Յերկու ուսյունի կոլտնտեսության ու Ռայանաբ «Պյատիտկա» կոլտնտեսության կրպակը դարձրել են փակ բաժանորդական կետ և հրահանգ են տվել ազատ առևտուր չկատարել:

Չերկեսիայի կոլտնտեսությունների մարզային Միությունը 2 խանութ և 2 կրպակ բանալու տեղ, բացել է միայն 3 կրպակ:

Հյուսիս. Կովկասի յերկաթուղագծի առանձին գործակալները խոչնդոտներ են դնում կոլտնտեսությունների, կոլտնտեսականների և անհատավորների ապրանքները ընդունելիս և դուրս տալիս: Կան դեպքեր,

189-87

յերբ կրկնակի վարձ են վերցնում այդ ապրանքներից տեղափոխման համար:

Պավլովկում կայացած տոնավաճառում մասնակցելուց հրաժարվել են, որինակ՝ Խրոպկոսբիտը, Սեվկավանաբսբիտը և ուրիշները:

Տուսփսեյի խորհրդային շուկայում փորձեր են յեղել կոլտնտեսականին իր մթերքներով ձերբակալելու:

Ռոստովի Նովոպոսիլենսկիյ շուկայում, վորը գլխավորապես սպասարկում է Լենդործարանի, Միկոյանի անվան Ֆարբիկի և ուրիշ խոշոր գործարանների բանվորներին, շուկայի վարչութունը վոչ մի տարբերութուն չի դնում կոլտնտեսայինի և սպեկուլյանտի միջև: Միանվագ տուրքը—20 կոպեկ, հավաքում են բոլորից անխտիր: Սպեկուլյանտների դեմ պայքար չի մղված: Կոլտնտեսականներից՝ կշեռքից ոգտվելու համար պահանջում են 3 բուբլի:

Քիչ չեն նաև վարչական ձևով գներ նշանակելու փաստերը:

Պարզ է, վոր այդ տեսակի վերաբերմունքը չի կարող արագացնել կոլտնտեսային առևտրի ծավալման գործը:

ՀԱՐԿԱՎՈՐ Ե ՊԱՅԲԱՐԵԼ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ԾԱՎԱԼՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՅԵՐԿՈՒ ՃԱԿԱՏՈՒՄ ՅԵՎՍ

Ինչպես տեսանք, խորհրդային կոլտնտեսային առևտրի ծավալման համար բոլոր պայմաններն ստեղծվել են: Տեսանք նմանապես, վոր կոլտնտեսային առևտրի ծավալմամբ զգալիորեն կարելի չի բարելավել կոլտնտեսականների կազմակերպչական-տնտեսական դրությունը և բանվորների պարենավորման խնդիրները: Կոլտնտեսային առևտրի ծավալման արակտիկային առյերես ծանոթութունը պարզեց, վոր մեր յերկրամասում դեռ ամեն տեղ լավ չեն ըմբռնել այդ հարցի կարևորութունը և դեռ չեն կարողացել այնպես մոտենալ խնդրին, վորպեսզի կոլտնտեսային առևտուրը ծավալվի ուղիղ հիմքերով և տա ցանկալի արդյունքներ:

Կոլտնտեսային առևտրի ծավալման խնդրում կարող են տեղի ունենալ (և արդեն ունեցել են տեղ-տեղ) և աջ և «ձախ» խեղաթյուրումներ, կուսակցական գծի խախտումներ:

Այստեղ ամենամեծ վտանգը—դա կենտրոնացրած պլանային մթերումների հակադրումն է կոլտնտեսային առևտրի զարգացմանը:

Կուլակային ելեմենտները, նրանց ամեն տեսակի արբանյակներն ու կամակատարները արդեն տարածում են լուրեր, թե խորհրդային իշխանությունը թուլադրել է հացի, անասնապահական մթերքների և այլն ազատ առևտուր, այնպես, վոր հացամթերման պլանի կատարելն այլևս պարտադիր չէ:

Կուսակազմակերպությունների աշխատանքի հիմքը կազմելու չի այդ և նման պրովակացիոն լուրերի դեմ պայքարելը, լայն բացատրական աշխատանք տանելով կուսակցության և պետության վորոշումների շուրջը «... Նպատակահարմար համարել հացամթերումները՝ ներկա պլանը և սերմային ֆոնդերի պատրաստումն ավարտելուց հետո, այսինքն 1933 թվի հունվարի 15-ից սկսած, կոլտնտեսություններին ու կոլտնտեսականներին լիակատար հնարավորութուն տալ անարգել վաճառելու իրենց ավելի հացն ըստ իրենց հայեցողության...», այսպես և դնում հարցը Կուսկենտկոմի և Ժողկոմխորհի վորոշումը՝ 1932 թվի հացամթերման պլանի և կոլտնտեսային հացի առևտրի մասին: Ուրիշ կերպ դնել հարցը չի յեղ կարելի:

«Կոլտնտեսային առևտրի ծավալման պարտադիր պայմանն է հանդիսանալու կոլտնտեսությունների, կոլտնտեսականների և անհատավարների կողմից, կենտրոնացրած պլանային մթերման առաջադրությունների իսկուրյամբ կատարելը: Կոնտրակտացիայի պայմանագրերը պետք է նկատվեն, վորպես հաստատ պարտավորություն պետության հանդեպ, վորը հարկավոր է կատարել առանց առերկուցությունների և առաջին հերթին»: (ՀԿ(Բ)Կ Յերկրային կոմիտեի պլենումի բանաձևից):

Այսպես, ուրեմն, ամենից առաջ հարկավոր է կազմակերպել կենտրոնացրած պլանային մթերումների իրականացումը, վորը «կոլտնտեսային առևտրի ծավալման պարտադիր պայմանն է»:

Մենք իրավունք չունենք մոռանալու, վոր «Սոցիալիստական շինարարության ներկա ետապի համար բնորոշ կլինի պետական մթերումների (վորոնց պլանները 1932 թվի համար զգալիորեն կրճատված են անցյալ արվա դիմաց) մեթոդի զուգավորումը կոլտնտեսային առևտրի հետ» (բոլշևիկ, № 10 1932 թ. յեր 3):

Կոլտնտեսային առևտրի թափերի ծավալման խնդիրներում ևս կարող են, և արդեն նկատվել են կուլակային պրովակացիոն լուրեր:

«Չպետք է շուկա գնալ, յեթե վոչ, առևտրի ծավալման կարգով կհայտնաբերեն թե ով-ինչով է վաճառում, վորպեսզի հետո հարկադրեն և կոլտնտեսությունից հեռացնեն» (Տիմոշեվսկիյ ուսյոն) «բոլշևիկ» № 10, 1932 թվ, յերես 7):

Այս և նման կուլակային յելույթները այն բանի հետևանքն են, վոր կուսակցության և կառավարության վորոշումների մասսայականացնելու խնդրին շատ տեղերում մոտենում են ոպորտունիստական գանդաղկոտությամբ: Որինակ, Հունիսի 4-ին Ռոստովի Նովոպոսիլենսկո շուկայում Թոփի դյուլի (Մյասնիկյան ուսյոն) անհատավար Տիրացույանը ասել է՝ «Յես չգիտեմ այդ վորոշումների մասին (խոսքը կոլտնտեսային առևտրի մասին է, Մ. Գ.): Յեթե յես գիտենայի, յես շատ մթերքներ կբերեյի, թե չե վախենում եմ, վոր ինձ վրա հարկ կդնեն» (Մոլոտ № 3281 հունիս 4 1932 թվ):

Կուսակցական կազմակերպութիւնները չեն շտապում վորոշումներ ընդմաստայականացմամբ: Ընտրում են դեպքեր, յերբ իրենք, կուսակցական կերպութիւնները լավ չեն ուսումնասիրում այդ վորոշումները, հետեանքը լինում է այն՝ վոր կուսակաջին ազիտացիան, նրանց պրոփակացիոն յերութիւնները մնում են առանց մերկացման և վնասում են կուստեսասային առևտրի կարգացմանը:

Կան և այսպես կարծողներ. «Կուսակցութիւնն իրավունք և տվել ազատ առևտրի: Մենք այստեղ անելիք չունենք: Մեր գործը պլանային մթերումն է: Իսկ առևտուրը կգնա ինքնահոսի կարգով: Մենք հնարավորութիւններ չունենք կանոնավորելու առևտուրը»: Այսպես կարծողները անշուշտ նահանջում են կուսակցութիւնի մերջին վորոշումներէից, յենելով այդ ոպորտունիստական տեսակետից. այդպես կարծողները, խեթ աչքով են նայում շուկաների կազմակերպման և սպասարկման խնդիրներին, խանութներ և կրպակներ հատկացնում կուստեսասութիւններէից և կուստեսութիւններին շուկաներում չեն կազմակերպում թիւանոցներ, ոթկաններ և այլն: Հրաժարվում են (կամ ձգձգում են) լայն սպառման ապրանքների արտադրութիւնէից, չեն մասնակցում իրենց ապրանքներով կուստեսասային շուկաներին և տոնավաճառներին:

Այս և նման տեսակի աջ ոպորտունիստական պրակտիկայի օրինակներին հետ մենք արդեն ծանոթացանք: Մրանք կուսակաջին ազդեցութիւնի յենթարկվելու նշաններն են և պահանջում են անխնայաջբար նրանց դեմ:

Կուստեսասային առևտրի ծավալումը չի կարող մտալ կուսակցական ազդեցութիւնի շրջանակից դուրս: Ինքնահոսն այստեղ նույնպես վտանգավոր է, ինչպես նա վտանգավոր և վնասակար է ուրիշ ասպարեզներում: Ինքնահոսի տեսութիւնն այս խնդրում մոռացութիւն է հանձնում այն անհրեքի փաստը, վոր խորհրդային պայմաններում առևտուրը, ինչպես տեսանք, կրում է բոլորովին ուրիշ բնույթ: Նրանք մոռանում են, վոր ինքնահոսի հեռանքներէից մեկն ու կարևորը կարող է լինել միջնորդ—սպեկուլյանտի խցկվելը կուստեսասային առևտրի մեջ: Մինչդեռ հարկավոր է «...միջոցներ ձեռք առնել արմատախիլ անելու միջնորդ—սպեկուլյանտներին, վորոնք փորձում են շահագործել կուստեսասային առևտուրը» (Կուսկինտիկոմի և Ժողկոմխորհի վորոշումից): Բայց միջնորդ—սպեկուլյանտների կուստեսասային առևտրի մեջ խցկվելը նշանակում է գների վերցատկելը, «գների ազատ խաղը»: Կարող ենք արդյոք թույլ տալ այդպիսի դրութիւն կուստեսասային առևտրի բնագավառում: Անկասկած վոչ: Մենք չենք կարող թույլ տալ «գների ազատ խաղ», չենք կարող հրաժարվել կուստեսասային առևտրի կանոնավորման խնդիրներէից այն պարզ պատճառով, վոր այդ

կնշանակել հրաժարվել բանվորական դիկտատուրայի նոր տեսակական քաղաքականութիւնի հիմնական սկզբունքից:

Շեպր բոլորովին չի նեանկում առեկտի յիակասար ազատութիւն, գների ազատ խաղ շուկայում: Նեպր—առեկտի ազատութիւն է վորո պայմաններում, վորո օրգանակներում, պետութիւնի կանոնավորող դերի յեվ նրա դերը շուկայում ապահովելու պայմանով: Մտնում է կայանում նեպի յերկրորդ կողմը: Ընդ սմին, նեպի այս կողմը վոչ պակաս, յեթե վոչ ավելի, կարեւոր է քան նրա առաջին կողմը:

Քանի դեռ կա նեպր, պետ է պահպանվեն նրա յերկու կողմն ել, յեվ առաջին կողմը, վորը ուղղված է ռազմական կոմունիզմի բեծմի դեմ յեվ նպատակ ունի ապահովելու առեկտի վորո ազատութիւն, յեվ յերկրորդ կողմը, վորն ուղղված է առեկտի յիակասար ազատութիւն դեմ յեվ նպատակ ունի ապահովելու պետութիւնի կանոնավորող դերը շուկայում: Վոչնչացրեք այդ յերկու կողմերից մեկն ու մեկը,—յեվ դուք չեք ունենա նեպ» (ՍՍՍԽ):

Նորհրդային և կուստեսասային առևտրի ծավալման խնդրում բանվորական պետութիւնի կանոնավորող դերը պիտի կայանա նրանում, վոր կառավարութիւնը, մի կողմից տեսակական միջոցների ազդեցութիւնը (կոպերացիայի և պետական առևտրական ձեռնարկների միջոցով), շուկայում առևտուրը պիտի կանոնավորի և ազդի գների իջեցման վրա: Մյուս կողմից կազմակերպչական միջոցառումներով—կուստեսասականներին և անհատավարներին կազմակերպելով, նրանց շուկա դուրս գալը կանոնավորելով, արմատախիլ պիտի անի միջնորդ—սպեկուլյանտներին, գործադրելով նրանց դեմ խիստ վարչական միջոցներ:

Այստեղ հարկավոր է չմոռանալ, վոր միջնորդ—սպեկուլյանտներին արմատախիլ անելը հեշտ չէ և միայն վարչական միջոցները բավական չեն: Միջնորդ—սպեկուլյանտը միշտ կարող է իր դուրսը ներս կոխել այնտեղ, վորտեղ մեր միջոցառումները թույլ են, վորտեղ վորեք ձեղբվածք է առաջանում: Շատ դեպքեր կան, յերբ մեր կազմակերպութիւնների անուշադիր վերաբերմունքի պատճառով, շուկայում կուստեսասականին սպեկուլյանտից չզանազանելու դեպքում, շուկայում նրանց առանձին տեղեր չհատկացնելու և այլ պատճառներով, միջնորդ—սպեկուլյանտներին հաջողվում է գնել կուստեսասականների ապրանքը և հետո թանգ գներով շուկայում վաճառել: Կան այնպիսի դեպքեր, յերբ սպեկուլյանտը քաղաքներից 10—20 կիլոմետր հեռավորութիւն վրա դիմավորում է կուստեսասականին կամ անհատական գյուղացուն և գնում է նրանից մթերքներ, վորոնց մի մասի դեմ նա տալիս է արդյունաբերական ապրանքներով, վորը նմանապես ձեռք է բերել սպեկուլյացիայի միջոցով: Միջնորդ—սպեկուլյանտների դեմ կովելը հետեակես չի կարելի սահմանափակել միայն վարչական միջոցներով:

Բացի վարչական միջոցներից, հարկավոր է կազմակերպել կոլտնտեսականներին և անհատավարձերի շուկա գույք գալը, կազմակերպել սոցիալապահպանություն, մասսայական կարմիր գումակներով քաղաքներին շուկաներին մասնակցելու սովորություն, կոոպերացիայի հետ պայմանագրեր կնքել և այլն: Հարկավոր է մյուս կողմից այնպես կազմակերպել և այնպիսի հիմքերի վրա դնել արդյունաբերական, ապրանքների վաճառքը, վորպեսզի սպեկուլյանտի ձեռքը վոչինչ չընկնի: Այս բոլորը կախված է բանվորական մասսաների և կոլտնտեսության անդամների ակտիվությունից, կուսակցական, խորհրդային, կոլտնտեսային և կոոպերատիվ որգանների ղեկավարություն հատուկությունից:

Կոլտնտեսային առևտրի ծավալման պրակտիկայում արդեն նկատվել են նաև «ձախ» խոտորումների ղեկավար: Ամենից առաջ «ձախ» սրարշավի հետևորդները կարծում են, վոր կուսակցությունն ու խորհրդային իշխանությունը բոլորովին դուր են թույլ տալիս առևտրի ծավալումը: Նրանք կարծում են, վոր հիմա իսկ հարկավոր է անցնել «մթերափոխանակության», կենդրոնացած պլանների համաձայն մթերել գյուղատնտեսական մթերքները և նույնպես կենտրոնացված պլաններին համաձայն բաժանել մթերքներն ու արդունաբերական ապրանքները բանվորների և կոլտնտեսականների միջև:

Փողը հիմա իսկ շրջանառության միջոց լինելուց դադարում է և դառնում է վոչ այլ ինչ, քան հասարակ «տալոն», վորն իրավունք է տալիս պլանային կերպով բաժանվող ապրանքների կամ մթերքների այս կամ այն քանակը ստանալուն:

Այս «ձախ» «փխրոտությունը» չի ուղղում հաշվի առնել այն հանգամանքը, վոր կոլտնտեսական, մանավանդ անհատավար գյուղացին, դեռ հեռավոր կերպով են ծանոթ սոցիալիստական աշխատանքային դիսցիպլինային, վոր դեռ նույնիսկ բանվորության վորոշ խավերը վերջականապես չեն յուրացրել աշխատանքի սոցիալիստական դիսցիպլինան:

Հետևապես այժմ և յեթ «մթերափոխանակության» անցնելու լոզունգ տալը, նշանակում է ցատկել յեղած դրուկային, ներկա ետապի վրայից դեպի այն ետապը, վորտեղ սոցիալիստական աշխատանքային դիսցիպլինայի խոր կերպով յուրացման շնորհիվ, կարիք չի լինի տնտեսությունը զարկ տալու, աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու և կորուստների դեմ պայքարելու համար ստեղծել ավելորդ ստիմուլները: Մի կողմ թողած անհատավար գյուղացիությունը՝ վորը ներկայացնում է «վերջին կապիտալիստական դասակարգ» վոչ այն պատճառով, վոր բոլոր անհատավար տնտեսությունները կապիտալիստական տնտեսություններ են, այլ այն պատճառով, վոր անհատավար մանր ապրանքային տնտեսությունները կապիտալիզմի բա-

զան են, մենք վոչ մի կերպ չենք կարող պնդել, վոր կոլտնտեսական արդեն յուրացրել է սոցիալիստական աշխատանքային դիսցիպլինան: Մենք չենք կարող ասել, վոր կոլտնտեսականը սոցիալիստական աշխատավոր է: Ընդհակառակը, մենք ներկա ետապի համար կարող ենք պնդել, վոր կոլտնտեսականը դեռ չի ազատվել իր հին դասակարգային «կաշիքից»: Ծիշտ է, կոլտնտեսությունն իր տիպով սոցիալիստական տնտեսության ձեկերից մեկն է: Կոլտնտեսությունից մասնաբաժանված միջոցները համայնացրած են կոլտնտեսություն մասնատարով: Բայց այդ վոչ մի հիմք և իրավունք չի տալիս մեզ պնդելու, վոր կոլտնտեսական արդեն իսկական սոցիալիստական աշխատավոր է, վոր նա արդեն յուրացրել է սոցիալիստական աշխատանքային դիսցիպլինան: Կոլտնտեսականը կոլտնտեսությունում սկսում է սովորել, յուրացնել այդ նոր, սոցիալիստական աշխատանքային դիսցիպլինան: Նա դեռ ավելի լավ դիտե հին, մանր-բուրժուական աշխատանքի և այդ աշխատանքի համար պահանջվելիք պայմանները, քան նոր աշխատանքային դիսցիպլինան: Ուստի նրա համար միանգամից չափազանց դժվար և նույնիսկ անըմբռնելի յե «մթերափոխանակության» «ձախ» թեորիան:

Մենք նպատակ ենք դրել (և հաջողությամբ այդ իրագործում ենք) կոլտնտեսականացման զարգացման պրոցեսում աստիճանաբար վերադաստիարակելու կոլտնտեսականին, մանր բուրժուական արտադրողից զարձնելու նրան սոցիալիստական աշխատավորի, յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում:

«Ձախ» խոտորումներն իրենց այդ թեորիայով կարող են վտանգել և մեծ վնաս հասցնել կոլտնտեսային առևտրի ծավալմանը, վորը կարող է զարկ տալ գյուղատնտեսային մթերքների ապրանքայինության բարձրացմանը և զգալի չափերով բարելավել բանվորական կենտրոնների պարենավորման գործը, վորը կարող է ստիմուլ լինել մեր սոցիալիստական արդյունաբերության մեջ թագնված հարուստ հնարավորությունների ոգտագործմամբ՝ ավելացնելու լայն մասսայական սպառման ապրանքների արտադրումը:

Մենք ավելորդ ենք համարում այստեղ կանոն առնել այն հարցի վրա, թե յերբ կզա այն ժամանակը, յերբ կոլտնտեսային առևտուրը տեղի կտա «մթերափոխանակության» և սրա հետ կապված ուրիշ հարցերի վրա, բավականություն ենք ապացուցելով, վոր ներկա ետապի համար այդ առաջարկությունը սխալ է և վնասակար:

«Ձախ» խոտորումները սակայն, չեն սահմանափակվում այդ թեորիայով: Ընդունելով, խնդրով կոլտնտեսային առևտրի կարևորությունը, «ձախ» գործերի հերոսներն աշխատում են գործնականում չեղյալ դարձնել այդ առևտուրը: Ի՞նչ համար գործադրվում են այնպիսի «կանո-

նաՎորժան» «միջոցներ», վորից հետո կոլտնտեսային առևտրից մնում են «յեղջուրներն ու վորքերը»: Որինակ՝ Կուչչեկայի ռայկոլտնտնութիւնն առաջարկել է կոլտնտեսութիւնների վարչութիւններին, վոր պետք է նրանք պարտավորեցնեն (յերևի պարտութիւթեր պետք է վերցնել Մ.Գ.) ամեն մի կոլտնտեսականի, ամսական վորոշ գումար մթերք հանձնել կոլտնտեսային կրպակներին: Ուրիշ տեղերում կոլտնտեսականներին պարտավորեցնում են իրենց մթերքները ծախել վարչական կարգով վորոշված գներով: Այս և սրանց նման «կարգադրութիւնները» լինելով կուսակցական զծի կոպիտ խեղաթյուրումները, իհարկէ չեն կարող ոժանդակել կոլտնտեսային առևտրի զարգացմանը: Կոլտնտեսային առևտրի ծավալմանը ոժանդակելու փոխարեն, այդ «միջոցառումները» մնոցնում են կոլտնտեսային առևտրի գոյութեան պայտսները՝ գործնականում դարձնելով այդ մթերման ձևերից մեկը:

Բացատրենք, թե ինչու «ձախ» խտորումները գործնականում առևտուրը դարձնում են մթերման ձև:

Ինչպէս է կայանում կոլտնտեսային առևտրի զանազանութիւնը կեանքոնացած պլանային մթերումներէ:

Զանազանութիւնը հետևյալում է. մթերումների ժամանակ պրոլետարական պետութիւնը նախորդ վորոշված գներով գնում է կոլտնտեսութիւններից, անհատավար գյուղացիներից վորոշ պլանով նախատեսված քանակի ու տեսակի մթերքներ: Այդ մթերքների պետութեան ծախելը ձևակերպվում են կոնտրակցիոն պայմանագրերով և դառնում են պարտադիր:

Կոլտնտեսային առևտուրը նրանով է զանազանվում մթերումից, վոր այստեղ գները վորոշվում են շուկայում դասավորվող պայմաններից, շուկայում գոյութիւն ունեցող պահանջից և առաջարկութիւնից, վոր այստեղ վոշ վոք, վոշվոքի չի ստիպում այս կամ այն քանակի ու տեսակի մթերք շուկա դուրս հանել, այլ ամեն մի կոլտնտեսական, ամեն մի անհատավար ըստ իր հայեցողութեան շուկա յի դուրս հանում այն մթերքները, վորն ավելորդ է համարում իր սեփական տրնտեսութեան ու առանձնական կարիքներին բավարարելուց հետո:

Պարզ է, վոր այն պրակտիկան, վորի մասին մենք վերև խոսեցինք, վերացնում է այս զանազանութիւնը և սկզբունքով ընդունելով կոլտնտեսային առևտրի ծավալման կարևորութիւնը, գործնականում դարձնում է այդ մթերման ձև: Յեվ, իսկապես, յեթե մենք կոլտնտեսականին ստիպենք, պարտավորացնենք վորոշված քանակով և տեսակով ապրանքներ հանձնել կոլտնտեսային շուկային, կամ պարտավորացնենք, վորպեսզի նա իր շուկա հանած մթերքները ծախե նախորդ վորոշված գնով, ապա մենք խախտած կլինենք կոլտնտեսային առևտրի հիմնական բնութիւթը:

Կարող է հարց ծագել. ինչ փաստ, յեթե կոլտնտեսային առևտուրը դառնում է մթերում: Գլխավորը այն ստիմուլը, վորը զարկ է տալիս մթերքների և ապրանքների արտադրութեան աճին, գների բարձր լինելն է: Բավական է գները բարձրացնել, և կոլտնտեսութիւնները, կոլտնտեսականները և անհատավարները, ինչպես նաև մեր տնտեսավարական հաշվով աշխատող սոցիալիստական ձեռնարկները կտան այնքան ապրանքային արտադրում, վորքան կամենաք:

Այս կետում մենք ստանում ենք աջերի և «ձախերի» թեորիաների յուրատեսակ միացում: «Ձախերի» գործը այստեղ հասցվում է աջերի ցանկացածին:

Կոմունիստական կուսակցութեան քաղաքականութիւնը, գներն իջեցնելու քաղաքականութիւնն է: Գներն միաժամանակ բարձրացումը՝ առանձ աշխատավարձի ֆոնդի ավելացմանը, կնշանակե բանվորների աշխատավարձի իջեցումը: Պարզ է, վոր դա մեր քաղաքականութիւնը չէ: Ինչ յեթե գներն բարձրացման հետ միաժամանակ, բարձրացնենք նաև աշխատավարձի ֆոնդը, ապա դա դրութիւնը փոխել չի կարող: Այդ կնշանակել միայն, վոր մեր չեքվոնսցը կորցրեց իր գնելու նախկին ընդունակութիւնը:

Բայց այս հարցում զլխավոր սիտին ու միանգամայն աննդունելին այն է, վոր գների բարձրացման ղեմակի տակ, առաջարկվում է հրաժարվել բոլորովին պլանային տնտեսութիւնից, հետ դառնալ զեպի ազատ, իրակատար ազատ առևտուր: Տեղի տալ կուլակային ազդեցութեան առաջ:

«Բարձրացրեք գները և կոլտնտեսութիւնները, կոլտնտեսականներն ու անհատավար գյուղացիները զարկ կտան ապրանքային մթերքների արտադրութեանը»: Այդպես ասելը կնշանակե ասել՝ «ձեռք քաշեցեք դյուղատնտեսութիւնը պլանավորելուց: Հրաժարվեցեք պլանային մթերումներից, հրաժարվեցեք շուկայի վրա ազդեցութիւն գործելու ղեկավարութիւնից և կստանաք այնքան, ինչքան վոր կպահանջե շուկան»: Ի՞նչ կապակցութիւն կա, առաջին հայացքից, այս յերկու դրութիւնների միջ:

Ի՞նչպես կարելի յի կապել գները բարձրացնելու առաջարկը պլանավորման փորձերից հրաժարվելու հետ:

Մենք գիտենք, վոր շուկայի գների ներգործութեամբ է բացատրվում շուկայում ապրանքների ավելանալու կամ պակասելու փաստը կապիտալիստական կարգերի տիրուպետութեան ժամանակ: Շուկայի բարձր ու ցածր գներից է կախված կապիտալիստական արդյունաբերութեան ուղղութիւնը: Յեթե շուկայում վորոշ ապրանքների գները բարձր է լինում, ապա այդ ապրանքների արտադրութեան արդյունաբերական ճյուղը ստիմուլ է ստանում զարգանալու: Կապիտալիստները

սկսում են հավաքվել այդ ճյուղում և զարկ են տալիս այդ ապրանքների արտադրության, մինչ այն ժամանակ, յերբ ապրանքներն այնքան շատանում են, վոր առաջարկը ծածկում է պահանջը և մի բան ել ավել, վորից հետո գներն սկսում են ընկնել: Շուկայի գների բարձրանալը քողարկված կերպով շուկայի տարերայնության կանոնավորող գերի ընդունելն է նշանակում: «Գները ամեն բան կկանոնավորեն» ասելը՝ իր հերթին նշանակում է ընդունել կապիտալիստական անիշխանական տնտեսություն վարելու առաջարկությունը—տնտեսությունը պլանային ազդեցությունից «ազատելու»:

Իր ժամանակին աջ ոպողիցիան Բուխարինի բերանով պահանջում էր գյուղատնտեսական մթերքների համար «վերաշինման գներ» նշանակել: Ուրիշ խոսքով աջերը պահանջում էին բարձրացնել գյուղատնտեսական մթերքների գները:

Աջերի այդ կուլակային ցանկությունների և ազդեցությունների արտահայտիչները, գների բարձրացման առաջարկը, վորը իր ժամանակին դատապարտվել էր կուսակցության կողմից, հիմա տեղ-տեղ կենդանություն է ստանում՝ ձախ ֆրագների քողի տակ: «Կարելի չէ բարձր գներ նշանակել, բայց անպատճառ վարչական կարգով գին նշանակել»—այսպես են ձևակերպում իրենց պահանջները «ձախ» գործերի հերոսները, կոլտնտեսային առևտրի վորոշումների հետ իրենց անհամաձայնությունը քողարկելով: «Մենք դեմ չենք կոլտնտեսային առևտրին, բայց գները մենք վարչական կարգով կնշանակենք, յեթե վոչ կոլտնտեսականները սպեկուլյանտների կվերածվեն»—կան և այսպես ասողներ: Վերլուծենք և այս առարկայությունը, վորը պարունակում է իր մեջ հակահեղափոխական արոցկիզմի անհավատությունը, դեպի սոցիալիզմի կռուցումը մեր յերկրում, այն անհավատությունը, թե գյուղացին բանվորի հետ մինչև վերջը չի գնա, «կոլտնտեսականը սպեկուլյանտի կվերածվի», ուրեմն նա չի կարող սոցիալիստական աշխատավոր դառնալ:

Կոլտնտեսականին պետք է միշտ վարչական ձևերով, բուն ուժով կոլտնտեսության շրջանակում պահել և վոչ մի վստահություն, վոչ մի հույս չգնել այն բանին, թե նա կամավոր կերպով կարող է սոցիալիզմ կառուցել բանվոր դասակարգի ղեկավարությունը: Միայն այսպես կարելի չէ հասկանալ այդպիսի պնդումը: Բայց ինչ հիմք կա կոլտնտեսականի վրա այդպես նայելու: Բոլորովին ավելորդ է ապացուցել, վոր կոլտնտեսականը, վորը կամավոր, հոժարակամ կերպով մտել է կոլտնտեսություն և ակտիվ կերպով աշխատում է կոլտնտեսության կազմակերպչական-տնտեսական ամրացման համար, վորն արդեն փորձից և վոչ միայն խոսքերից, զիտե կոլտնտեսության առավելությունների մասին, այսօր, կոլտնտեսային առևտրի թուլա-

տրությունը, նրա ծավալման պատճառով յերբեք չի ցանկանա կոլտնտեսությունից դուրս գալ, ո՛ւր մնաց թե սպեկուլյանտ դառնալ: Բոլորովին ավելորդ է ապացուցել, վոր կոլտնտեսային կարիք չի դժա սպեկուլյանտ դառնալու այն պարզ պատճառով, վոր կոլտնտեսային առևտրի և նրա ծավալման ոգտին յեղած վորոշումները կոլտնտեսականին դնում են ավելի արտոնյալ պայմաններում, քան անհատավար գյուղացուն, առևտրի հարկադրման տեսակետից: Իսկ ինչ վերաբերվում է սպեկուլյանտներին, այդ նույն վորոշումները պահանջում են սպեկուլյանտին բոլորովին արմատախիլ անել: Այս բոլորից հետո ի՞նչն է ստիպելու կոլտնտեսականին (այդ դեպքում, յերբ գները վարչական կարգով չնշանակվեն) սպեկուլյանտ դառնալու, պարզ չէ՞ միթե, վոր այստեղ խոսքը գներ նշանակելու կամ չընշանակելու մասին չի, այլ այն մասին, թե գյուղացիությունը չի կարող սոցիալիստական շինարարությունը մասնակից լինել: Պարզ չէ՞ միթե, վոր այստեղ մենք գործ ունենք սրոցկիստական հակահեղափոխական, կյանքի փորձերով քանիցս ջախջախված տնտեսության հետ:

Սորհրդային և կոլտնտեսային առևտուրը չեն հակադրվում պլանին, այլ միմիանց՝ լրացնում են: Մեր տնտեսությունը պլանային տնտեսություն է: Մեր սոցիալիստական արդյունաբերության այս կամ այն ճյուղերի զարգացումը, մեր կոլտնտեսային և խորհրդային գյուղատնտեսության աճն ու նրա ուղղությունը վորոշում են վոչ թե շուկան և շուկայում գների ազատ խաղը, այլ սոցիալիստական շինարարության պլանը: Շուրհիվ այն բանի, վոր պլանային տնտեսություն ենք վարում, մենք գիտակցորեն զարկ ենք տալիս տնտեսության այն ճյուղերին, վորոնք հնարավորություններ են ստեղծում ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման համար, ամենաառաջավոր տեխնիկայի բազայի վրա: Մենք գիտակցորեն զարգացնում ենք ծանր արդյունաբերության, ելեկտրոշինարարության, արանսպորտային և մեքենաշինարարության ճյուղերն ավելի արագ թափերով՝ քան թեթև արդյունաբերության ճյուղերը, մինչդեռ յեթե շուկան և շուկայում դասավորվող գները լինեն տնտեսության կանոնավորող (ինչպես այդ տեղի ունի կապիտալիստական կարգերում), մեզանում տեղի պիտի ունենար տնտեսության զարգացման հակառակ շարժում. ծանր արդյունաբերությունն ավելի զանազալ պիտի զարգանար, քան թեթև արդյունաբերությունը: Գիտակցորեն այդպիսի ուղղում տալով մեր տնտեսության զարգացման թափերին, մենք արդեն հասել ենք այնպիսի կետին, վորից հետո, առանց զանդադեցնելու ծանր արդյունաբերության զարգացման թափերը, կարող ենք արագացնել թեթև արդյունաբերության զարգացման թափերը:

Պլանային անտեսութեան ու նրա հետ կապված հաշվառքի միջոցով, նմեք հիմա ավելի լավ և լրիվ կերպով գիտենք մեր արդյունաբերութեան մեջ յեղած հնարավորութիւնները, վորոնք առաջ չեյին ոգտագործվում լիովին: Մյուս կողմից խորհտնտեսութիւնների կազմակերպումն ու կոլտնտիշնարարութեան լայն ծավալումը, ու այդ հիման վրա կուլակներին վորպես դասակարգ վոչնչացնելու գործը հիմնականում ավարտելով, մենք հնարավորութիւն ստացանք ավելի լայն չափով պլանավորել գյուղատնտեսական ճյուղերն ևս: Կոլտնտեսութիւնների պլանավորման փորձերը ցույց տվին, վոր կոլտնտիշնարարութեան ներկա ետապում, կոլտնտեսականների ներկա, անցողական վիճակում չափազանց կարևոր է գտնել այնպիսի ձև, վորը չվնասելով պլանային առաջադրութիւններին, արագացներ կոլտնտեսութիւնների և կոլտնտեսականների չհամայնացրած տնտեսութեան արտադրանքի ապրանքային մասի աճը: Յեւ այդ ձևը գտնվեց: Դա կոլտնտեսային առևտուրն է, վորը վոչ մի դեպքում չի հակադրում պլանին, այլ հնարավոր է դարձնում պլանային առաջադրումները գերակատարել:

Այս ճշմարտութեան չըմբռնելն ու կուլակային ազդեցութեան մասնվելն է, վոր առաջ է բերում կուսակցութեան շարքերում աջ և «ձախ» թեքումները կոլտնտեսային առևտրի ծավալման խնդրում:

Կոլտնտեսութեան կայունութեան և նրա հետագա զարգացման հանդեպ թերահավատ կարծիք ունենալն է, բանվոր դասակարգի ընդունակութիւններին և ստեղծագործական տաղանդին չհավատալն է, սոցիալիզմի կառուցմանը անհավատ վերաբերմունքն է, վոր ժամանակ առ ժամանակ կենդանացնում է հակահեղափոխական տրոցկիստական դրոյթները մեր իրականութեան մեջ:

Անխնա պայքար հայտարարելով այդ բոլոր թեքումներին, մանավանդ ներկա ետապում աջ, ավելի փոանգավոր թեքման, հակահեղափոխական տրոցկիզմը և նրանց-վերաբերմամբ հաշվողականութեան և փտած լիբերալիզմի դեմ, մենք կապահովենք կոլտնտեսային առևտուրի ծավալումը: Այս հարցում ևս կուսակցութեան գլխավոր գծի անխախտ և անթեքում կատարելու պայմանով միայն հնարավոր է զարկ տալ գյուղատնտեսական մթերքների նորանոր տոններ շուկա դուրս գալուն, լայն սպառման ապրանքների արտադրման աճը ապահովելուն, մեր սոցիալիստական արդյունաբերութեան մեջ յեղած հնարավորութիւնները—իրականութիւն դարձնելուն:

Յ Ե Զ Ր Ա Փ Ա Կ Ո Ւ Մ

Սոցիալիզմի հաղթական վերելքը է կապիտալիստական ելեմենտների վոչնչացման պրոցեսը, վորն ամենաարագ թափերով տեղի յե ունենում ԽՍՀՄ-ում, պարզ ապացույց են այն բանին, վոր կոմու-

նիստական կուսակցութիւնը վարում է ուղիղ քաղաքականութիւն բանվոր դասակարգի և կոլտնտեսականների տեղազական, հիմնական ահերի պաշտպանման տեսակետից: Այն փաստը, վոր մենք արդեն ավարտել ենք սոցիալիզմի հիմքի կառուցումը և առաջիկա յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում կառուցելու յենք անդասակարգ սոցիալիստական հասարակութիւն, վկայում են մեր սոցիալիստական շինարարութեան ձակատում ունեցած հսկայական հաղթութիւնների մասին, դասակարգային թշնամիների պարտութեան մասին, սոցիալիզմի հաղթանակում:

«Կոմունիզմի ուրվականը շրջում է Յեւրոպայում», ասել են մարքսիզմի հիմնադիրները «Կոմունիստական Մանեֆիստի» առաջին տողերում՝ դեռ 1840 թվականներում:

«Կոմունիզմը, և վոչ նրա ուրվականն է տիրում ԽՍՀՄ-ում», կարող ենք ասել մենք այսօր:

Սոցիալիզմը հետագայի իդեալ չէ, այդ արդեն ռեալ փաստ է: Այդպես է ճշմարտութիւնը:

Նա իրականացել է մեզանում կատարի դասակարգային պայքարի պայմաններում, վորի ժամանակը բանվոր դասակարգը գյուղացիական լայն մասսաների դինակցութեամբ հաղթահարել է ամեն տեսակի կապիտալիստական ելեմենտների կոտորի դիմադրութեանը, բուրժուական ամեն տեսակի ազդեցութիւններին և արտահայտութիւններին ուժեղ և անխնա պայքար հայտարարելով:

Սոցիալիզմի շինարարութիւնը շարունակվում է: Դասակարգային պայքարը նույնպես շարունակվում է: Դասակարգային պայքարը գտնում է իր արտացոլումը բանվոր դասակարգի ավանդարդի անկայուն ողակների, առանձին կուսակցականների, կուսակցութեան առանձին ողակների վրա:

Վերելքը միշտ զժվար է լինում: Վերելքի ժամանակ պատահում են դեպքեր, յերբ հոգնածները՝ նեխված ու թուլերը վախենալով դժվարութիւններից, ճանապարհից շեղվում են, հետ են սողում, նահանջում և ուրիշներին ել իրենց հետեից կանչում:

Չնայած սոցիալիստական շինարարութեան ասպարեզում ձեռք բերած հաղթանակներին, շինարարութեան ներկա ետապը դեռ բոլորովին դուրկ չէ դժվարութիւններից: Ներկա ետապի բնորոշ դժվարութիւնն այն է, վոր անպին չափերով աճող պարենավորման և լայն սպառման ապրանքների պահանջը լիովին չի բավարարվում:

Դասակարգային թշնամին և նրա յետեից նրա խոսքերը յուրտեսակ թոթովելով, աջ ու «ձախ» սպորտունիստները ամեն մի ճիգ ու ջանք գործ են դնում, միջոցների առաջ կանգ չեն առնում և ուզում են համոզել ուրիշներին ել, թե դժվարութիւնների պատճառը սոցիա-

նխատեղան շինարարութեան վերելքն ու նրա հետ անքակտելի կերպով կապված աշխատավոր մասսաների պահանջների աճը չեն, այլ կուսակցութեան սխալ քաղաքականութիւնն է:

Անցյալում, բոց կոիվներում հաղթահարված, բայց դեռ բոլորովին չհարզված թշնամին հիմա ավելի քողարկված, ավելի բարդ մեթոդներով, բաց վոչ պակաս կատաղի կերպով և շարունակում պայքարը: Նա իր գարշելի դեմքը ցույց է տալիս ամեն տեղ, ամեն ժամ, ամեն մի առթիվ: Կոլտնտեսային կազմակերպչական-տնտեսական ամբապնդման խնդիրներում նա, դասակարգային թշնամին, ցույց է տալիս իր դեմքը՝ աշխատանքի կազմակերպման, աշխուրհների, աշխատանքային դիսցիպլինայի, յեկամուտների բաշխման ձևի և ուրիշ հարցերում: Կուլակը այս հարցերում կողմնակի չէ աշխատանքի հաշվառք չունենալուն, դիմադրկութունը պաշտպանելուն, աշխատանքային ու տեխնիկական նորմաներ չնշանակելուն, յեկամուտների բաժանման մեջ հավասարանք պաշտպանելուն և այլն: Նա դեմ է թափերին, դեմ է աշխատանքի վորակը լավացնելուն, դեմ է հողի մշակման և առ հասարակ գյուղատնտեսութեան մեջ տեխնիկական և գիտական կատարելագործված մեթոդներին: Յեվ, իհարկե, դեմ է կուսակցութեան ամեն մի նոր վորոշումներին: Բայց նա—դասակարգային թշնամին, իր թշնամական վերաբերումները այդ բոլոր հարցերում քողարկված կերպով և արտահայտում: Հարցերի նորութիւնը, հարցերի վերաբերմամբ փորձերի բացակայութիւնն անցյալում և այն հանդամանքը, վոր կոլտնտեսային գյուղացիութիւնը դարերի ընթացքում սնվել է մանր սեփականատիրական, մանր-բուրժուական գործով ու իդելոգիայով, հեշտացնում են թշնամուն նրա քողարկված վրասատու մտքերի ու գործի վորոշ չափով տարածվելու գործին այնտեղ, վորտեղ տեղական կուսակցական կազմակերպութիւնը, կոմյերիտը, խորհուրդը չեն դորահանվաքված, չեն զինված մարքսիստյան-լենինյան ստալինյան ուսմունքի ուժեղ զինքով, արթուն ու պատրաստ չեն կանգնած իրենց դիրքերում:

Շատ գեպքում կարծում են, վոր «կուլակը վորպես դասակարգ վոչնչացվել է», մեկանում համատարած կոլտնտեսութիւն է, ել վորտեղից կարող է առաջանալ դասակարգային պայքարը, կուլակային ազդեցութիւնը:

Յերանելիներ: Մոռանում են, վոր կուլակային ազդեցութիւնը չի վերջանում կուլակներին վորպես դասակարգ վոչնչացնելուց հետո ևս, յեթե նույնիսկ մի բոպե յենթադրենք, վոր ամեն տեղ կարողացել ենք ժամանակին հայտարերել, մերկացնել կուլակին, յեթե նույնիսկ մի բոպե յենթադրենք, վոր վոչ մի կոլտնտեսութիւնում, վոչ մի հատ խցված կուլակ չի մնացել:

Ձկա ավելի սխալ բան, քան կարծել, թե վորեւ հասակարգի, նույնիսկ ֆիզիկապես վոչնչանալուց հետո, անմիջապես վոչնչանում է և նրա ազդեցութիւնը: Մանավանդ, յեթե այդ դասակարգը յեղել է նախկին տիրող դասակարգ և հետեապես նրա իդելոգիան տիրող է յեղել և բնականորեն ազդել է մնացյալ դասակարգերի վրա: Այն կունկրետ հարցու է, վորի մասին մենք խոսում ենք, այսինքն՝ այն մասին, թե կորչում, վոչնչանում են արդէր կուլակային ազդեցութիւնը՝ կուլակներին վորպես դասակարգ վոչնչացնելուց ամիջապես հետո, մեր պատասխանը այլ չի կարող լինել—Վոչ, չի վոչնչանում, չի կորչում այդպես շատ կուլակի և առհասարակ բուրժուական ազդեցութիւնը: Նախկին սիջակ գյուղացին, այսորվա կոլտնտեսականը չի կարող այդպես շուտ աղաթվել կուլակային ազդեցութիւնից: Անցյալի ազդեցութիւննից ազատվելը—դա տարիներ է հարց է:

Յեվ դարձյալ չկա ավելի սխալ բան, քան կարծել, թե այդ պրոցեսը—«մարդկանց զիտակցութեան մեջ» բուրժուական ազդեցութեան վերացնելը կընթանա խաղաղ և սահուն: Վոչ, այդ պրոցեսը դասակարգային պայքարի բովով անցնող պրոցեսն է: Դասակարգային թըշնամին և նրա հետ, վորպես նրա զինակիցը—«սովորութիւնների ուժը» (Լենին) դեռ կատաղի դիմադրութիւն են ցույց տալու:

Հաղթանակը մերն է լինելու,—այդ մասին վոչ մի կասկած լինել չի կարող—բայց հաղթանակը տանելու ճանապարհին մենք կւենենանք տաք կոիվներ՝ վերջին շունչը փչող թշնամու դեմ, վորի դիմադրութիւնը կըսգծապատկի՝ նրա մահվան օրը մոտենալիս:

Այդպիսի կոիվներից մեկն էլ կոլտնտեսային առևտրի ծավալման կոիվն է: Վերևում մենք բնութագրեցինք կովի ձևերը, մեթոդներն ու վայրերը: Աններելի հանդգնութիւն և կամսնապարծութիւն կլինել կարծել, վոր այստեղ մենք սպառեցինք կովի բոլոր ձևերն ու մեթոդների բնութագրումը: Անշուշտ, կոլտնտեսային առևտրի ծավալման պրոցեսը կհայտնաբերի դասակարգային թշնամու և նրա ազենատուրա—պորտուգիստների նոր առարկումները, կոլտնտեսային առևտրի ծավալման նոր արգելքները:

Արթնութեամբ հսկել և ժամանակին մերկացնել թշնամու նոր դավերը, ժամանակին և անխնա ջախջախել թշնամուն և շուտափույտ կերպով հեռացնել նրա դրած արգելքները—այս է կոլտնտեսային առևտրի ծավալման ապահովականը:

Այս խնդիրները բուրժուական յուժելու համար հարկավոր է խորը կերպով ուսումնասիրել կուսակցութեան վորոշումները և լավ հասկանալ, վոր կոլտնտեսային առևտրի ծավալելը կարող է շատ մեծ արդյունքներ տալ ներկա ետադրի գծվարութիւնները վերցնելու տեսակետից:

«Մեր դժխարությունները մեր անումը դժխարություններն են յնվ
նրանց լուծման միջոցները պարունակվում են մեր սնեստությունը գար
գացման մեջ»:
(Սալիկ)

Ներկա ետապի դժվարությունների լուծման միջոցները պարու-
նակում են նմանապես մեր տնտեսության զարգացման մեջ, վորի-
խոշոր զարկ տալու համար կուսակցությունը ընդունել է կոլտնտեսու-
յին առևտրի ծավալման վորոշումները:

Համարձակորեն, առանց տատանումների, առանց ուշադրություն
դարձնելու կուլակների և նրանց ագենտուրայի վորոշումներին, նրանց
պրավակացիոն լուրերին և յիւլայիններին, բոլշևիկյան կուսակցության
զեկավարությունը—առաջ, ղեպի խորհրդային և կոլտնտեսային առև-
տրի ծավալումը և նրա միջոցով սոցիալիզմի վերջնական կառուցման
խնդիրներին լուծումը:

ՀԱՎԵԼՈՒՄՆԵՐ

**1932 ԹՎԻ ԲԵՐԲԻՑ ԿԱՏԱՐՎԵԼԻՔ ՀԱՑԱՄԹԵՐՈՒՄՆԵՐԻ
ՊԼԱՆԻ ՅԵՎ ՀԱՅԻ ԿՈՆՏԵՍՏԱՍՅԻՆ ԱՌԵՎՅԻ ԾԱՎԱԼՄԱՆ
ՄԱՍԻՆ**

(ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂԿՈՄԻՏԵՆԻ ՅԵՎ ՀԿ(Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՍԻ
ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ)

1. Տնտեսության կոլտնտեսային և խորհրդային սիստեմի
—անհատական տնտեսության դեմ տարած հաղթանակի և գյուղի
կուլակային տարրերի ջախջախման հիման վրա, Խորհրդային Միու-
թյունն յերկու տարում ունեցած հաջային տնտեսության այնպիսի
ծավալում, ցանքատարածությունների ընդգրկում և հացահատիկի
ընդհանուր արտադրանքի աճ, վոր անհատական տնտեսության հիման
վրա 1928 թվի բերքից մերժված 660 միլիոն փութ հացսնունքի փոխա-
րեն (ազունավարձի հետ միասին) 1930 թ, պեսական հացամթերումնե-
րը հասնում են 1 միլիարդ 350 միլիոն փութ հացահատիկի (ազունա-
վարձի հետ միասին) յեվ 1931 թվին, չնայած յերաւսեին, 1 միլիարդ
400 միլիոն փթի (ազունավարձի հետ միասին):

Այդ հաջողություններն ամենից առաջ բացատրվում են նրանով,
վոր կոլտնտեսությունները վորպես խոշոր միացյալ տնտեսություն,
հնարավորություն ստացան ՄՏԿ միջոցով կիրառել և լավագույն ձևով
ոգտագործել տրակտորներն ու մեքենաները. ընդարձակել ցանքատա-
րածությունները և լավացնել գործի ազրոտելիկական կողմը, իսկ
խորհրդային տնտեսությունները վերածվեցին հացահատիկի խոշոր ֆաբրիկանե-
րի, ապահովելով պետությանը տարեց-տարի աճող հացաֆոնդը: Շը-
նորհիվ լենինյան կուսակցության քաղաքականության իրականաց-

ման, յերկրը դուրս յեկավ հաջային տնտեսության ձղնաժամից
և հաղթահարում է անցյալ տարվա յերաշուից առաջացած դժվարու-
թյունները Խորհրդային Միության արևելյան ուսյուններում ավելի
հաջող, քան նախորդ յերաշույին տարիներում, յերբ մանր գյուղա-
ցիական տնտեսությունը դեռ տիրապետում էր մեր յերկրում:

2. Միաժամանակ, արդյունաբերության ասպարիզում, հնգամ-
յակի իրագործման նվաճումներին հետևանքով, զնալով աճում են
Խորհրդային Միության հնարավորությունները արդյունաբերական
ապրանքներ արտադրելու սեսակեթից, ինչպես կոլտնտեսությունների արտա-
դրական, այնպես էլ գյուղի ախաւսավորների սպառողակ սն կարիքները
բավարարելու համար:

Արդյունաբերական ապրանքների յանալի անընդհատ յեվ գյուղի
հացահատիկի արտադրության անման կապակցությամբ, մեծանում են կոլ-
տնտեսային առեկտրի ծավալման հնարավորությունները: Կոլտնտեսային
առեկտուրը դառնում է ֆաղաներին գյուղատնտեսական արտադրության
մթերներով մատակարարելու էլ ավելի կարեւոր լուցուցիչ աղբյուր:

Այս հանգամանքի կապակցությամբ, խորհրդային իշխանու-
թյունը հնարավորություն ստացավ պեսական հացամթերումների մթու-
դին գուղքեթաց գործադրել այլ մերոդ, իրենց, կոլտնտեսությունների յեվ
կոլտնտեսականների կողմից հացը վանաւելու մթոդը՝ վորպես ֆագաթի
ազգաբնակչության մատակարարման միջոց:

Խնդիրը կայանում է նրանում, վորպեսզի քաղաքի և գյուղի
միջևի ապրանքաշրջանառության հետադա լավացման և քաղաքի
ազգաբնակչության մատակարարման զգալի բարելավման նպատակով,
կապակցվեն այդ յերկու մեթոդները և գյուղացիական սեկտորի գծովը
պեսական հացամթերումների վորո հրնասման հաւիկն ծավալվի կոլ-
տնտեսային հացի առեկտուր, միաժամանակ ավելացնելով մթերումները
խորհրդային սեկտորում:

Այս բոլորի հիման վրա, ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների
խորհուրդը ու Համկոմլուսի (բ) Կենտրոնական Կոմիտեն վորոշում են.
ա) ԽՍՀՄ-ում 1932 թվին կոլտնտեսությունների յեվ անհատականների
բերքից հացամթերումների պեսական պլանը 1931 թվի համեմատությամբ
կրնասել 264 միլ. փութ, 1932 թ. պլանի համար սահմանելով 1 միլիարդ
103 միլ. փութ, միջին բերքավորության դեպքում (առանց ազունավարձի)
անցյալ տարվա 1 միլիարդ 367 միլիոն փթի դիմաց:

Սրան համապատասխան, սահմանել հացամթերումների հետեւ-
յալ պլանը, ըստ ուսյունների (առանց ազունավարձի).—Ուկրաինա-
յում — 356 միլիոն փութ, անցյալ տարվա 434 միլ. փթի դիմաց.
Հյուսիսային Կովկասում—136 միլ. փութ. անցյալ տարվա 154 միլ. փութ
պլանի դիմաց. (վորշման մեջ այնուհետեւ հիշված են միացած բոլոր
ուսյունների հացամթերումների պլանները. իմբ.):

բ) Մորհանտեսային անտեսութեան անձան համապատասխան ավելացնել 1932 թվին բոլոր սիտեմների խորհանտեսութեանների հացամթերման պլանը մինչև 151 միլիոն փութ, անցյալ տարու 1 մթերված 108 միլիոն փթի հանդեպ:

գ) 1932 թվի բերքից հացամթերումների պլանը կատարել վոչ ուշ, քան 1933 թվի հունվարի մեկը:

դ) Սերմային ֆոնդերի պատրաստումն ավարտել վոչ ուշ, քան 1933 թվի հունվարի 15-ը:

ե) Նպատակահարմար համարել հացամթերումների ներկա պլանը և սերմային ֆոնդերի պատրաստումն ավարտելուց հետո, այսինքն 1933 թվի հունվարի 15-ից սկսած կոլտնտեսութեաններին և կոլտնտեսականներին լիակատար հնարավորութեան տակ—անարգել վաճառել իրենց ավելի հացն, ըստ իրենց հայեցողութեան թե շուկաներում և թե իրենց կոլտնտեսային խանութներում, պարտավորացնելով տեղական իշխանութեաններին ցույց տալ կոլտնտեսութեաններին և կոլտնտեսականներին լիակատար աջակցութեան այդ բանում և միջոցներ ձեռք առնել արմատախիլ անելու մասնավորներին և գնորդ—սպեկուլյանտներին, վորոնք փորձում են շահագործել կոլտնտեսային առևտուրը:

Մորհրդային Միութեան Ժողկոմիտեի (Նախագահ՝ Վ. Մորզսով (Սկրյարին) Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի քարտուղար՝ Լ. Սալին

ԿՈԼՏՆԵՍՏԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ, ԿՈԼՏՆԵՍՏԻՍԱԿԱՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ԱՌԵՎՏՐԵԼՈՒ ԿԱՐԳԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԹԵՐԲՆԵՐԻ ԱՌԵՎՏՐԻ ՀԱՐԿԻ ՂԱԿԱՍԵՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Խ.-ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՐԾԿՈՍԻ ՅԵՎ ԺՈՂԿՈՍԻՈՐԶԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ

Նպատակ ունենալով աջակցել կոլտնտեսութեաններին, կոլտնտեսականների և անհատական աշխատավոր գյուղացիներին իրենց գյուղատնտեսական մթերքների առեվտրի ծավալմանը, Ժողկոմիտեի և ՀԿ (բ) Կենտկոմի 1932 թվի մայիսի 6 և 10 վորոշումների հիման վրա, Մորհրդային Միութեան Կենտգործկոմն ու Ժողկոմիտեի վորոշում են.

1. Վերացնել գոյութեան ունեցող բոլոր հանրապետական և տեղական հարկերն ու հավաքները, վոր ստացվում են կոլտնտեսութեաններին, կոլտնտեսականներին և անհատական աշխատավոր գյուղացիներին իրենց սեփական գյուղատնտեսական մթերքների վաճառքից շուկաներում, հրապարակներում, յերկաթուղիների կայաններում, նավահանգիստներում (հաց, միս, թուզուն, ձու, կաթնամթերքներ, բանջարեղեն, մրգեր և այլն):

2. Շուկաները մաքուր պահելու և շուկաների կառուցման ծախսերը հոգալու համար, թույլ տալ միանվաղ հավաք, ըստ վորում այդ հավաքը չպետք է ավելի լինի, քան մի ուրիշ—սայլաբեռի առեվտրից և 20 կոպեկ՝ ձեռքի առեվտրից, մի ուրիշ խոշոր յեղջուրավոր անասունի առեվտրից և 50 կոպեկ մանր անասունից:

3. Արգելել տեղական միանվաղ հավաքը թուզունի, ձվի, կաթի, յուղի, պանրի ձեռքի առեվտրից, վորը կատարում են կոլտնտեսութեանները և անհատական աշխատավոր գյուղացիները:

4. Պարտավորացնել տեղական խորհրդներին առավելագույն իջեցնել կոլտնտեսային կրպակների և խանութների շենքերից վերցվող կապալավճարները:

5. Կոլտնտեսութեանների և կոլտնտեսականների գյուղատնտեսական մթերքների վաճառքից ստացված յեկամուտները չեն յենթարկվում գյուղատնտեսական հարկման:

6. Աշխատավոր անհատականների, գյուղատնտեսական մթերքների վաճառումից ստացած յեկամուտները գյուղատնտեսական հարկման են յենթարկվում վոչ ավելի, քան յեկամուտների 30 տոկոսի չափը, զբան համապատասխան փոխվում է 1932 թվի գյուղատնտեսական հարկի կանոնադրութեան 5-րդ կետը:

7. Կոլտնտեսութեանների բացած կրպակները, վրանները, խանութները, իրենց գյուղատնտեսական մթերքների վաճառքի համար հարկվում են պակաս չափով, այն է առեվտրից ստացած ընդհանուր յեկամուտի 3 տոկոսի չափ:

8. Կոլտնտեսային մեավորումների, միութեանների (ուայոնական, մարդային, յերկրային, հանրապետական և միութենական) բացած կրպակներն ու խանութներն ողտվում են նույնպիսի հարկային արտոնութեաններով, ինչպես կոոպերացիան:

9. Կոլտնտեսութեաններին, կոլտնտեսականներին և անհատական աշխատավոր գյուղացիներին առեվտուրը պետք է կատարվի շուկայում կազմվող գներին համաձայն, իսկ կոլտնտեսային մեավորումների առևտուրը, վոչ ավելի՝ պետական առեվտրի միջին առեվտրական գներից:

10. Թույլ չտալ մասնավոր առեվտրականներին բաց անելու կըրպակներ և խանութներ, ամեն կերպ արմատախիլ անելով գնորդներին և սպեկուլյանտներին, վորոնք փորձում են շահել բանվորների և գյուղացիների հաշվին:

11. Առաջարկել միութենական հանրապետութեաններին կենտգործկոմներին, անմիջապես փոխել այս վորոշմանը հակասող բոլոր վորոշումներն ու կարգադրութեանները:

Մոր. Միութեան Կենտգործկոմի նախագահ՝ Մ. Կալինին
Ժողկոմիտեի (Սկրյարին) Կենտգործկոմի քարտուղար՝ Ս. Յենակիձն

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Խորհրդային առեվտրի զարգացման պայմանները	3
2. Լիովին ոգտագործենք բոլոր հնարավորությունները	11
3. Հարկավոր և պայքարել կոլտնտեսային առեվտրի ծավալ- ման համար յերկու ճակատում ես	18
4. Յեզրափակում	28
5. Հավելումներ	32

Ответственный редактор А. Г. Аваков. Техн.
редактор Г. М. Маркарян. Издание № 121. Об'ем
печ. 2¹/₄ листа. Сдано в набор 2-X-32. Сдано в
печать 27-X-32. Ст.-формат А5 148x210. кол зн. 88.280
Уполкрайлит № 05558. Заказ № 5126. Газетно-книжн.
тип. СККПО. Тираж 3.000 экз.

« Ազգային գրադարան

NL0222976

54.955

№ 42225

На армянском языке

М. ГИГОЯН

ВОПРОСЫ РАЗВЕРТЫВАНИЯ
СОВЕТСКОЙ И КОЛХОЗНОЙ
ТОРГОВЛИ

ПАРТИЗДАТ

Ростов н-Д 1932

ул.Энгельса № 90